หอสมุดกลาง สถาบันวิทยบริการ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

บทที่ 3

วิธีดำเนินการวิจัย

การวิจัยครั้งนี้ ผู้วิจัยได้ใช้ระเบียบวิธีการวิจัยแบบพรรณาวิเคราะห์ คือ การวิจัยเอกสารและการสำรวจ ซึ่งมีวิธีการดำเนินงานวิจัยดังนี้

การวิจัยเอกสาร

1. ผู้วิจัยศึกษาบทบาทของครูในการส่งเสริมวัฒนธรรมพื้นบ้านในโรงเรียนมัธยมศึกษา สังกัดกรมสามัญศึกษา เขตการศึกษา 6 โดยการรวบรวมข้อมูลจากเอกสารประเภทต่าง ๆ ได้แก่ เอกสารของหน่วยงานรัฐบาล ตำรา วารสาร งานวิจัยและวิทยานิพนธ์ที่เกี่ยวข้อง รวมทั้งการสัมภาษณ์ผู้รู้และผู้เชี่ยวชาญทางด้านการศึกษาและด้านวัฒนธรรมพื้นบ้าน แล้วเสนอรายงานแบบพรรณาวิเคราะห์

2. ผู้วิจัยวิเคราะห์บทบาทของครูในการส่งเสริมวัฒนธรรมพื้นบ้านในโรงเรียนมัธยมศึกษา สังกัดกรมสามัญศึกษา เขตการศึกษา 6 โดยการศึกษาจากเอกสารต่าง ๆ และการสัมภาษณ์จากผู้รู้และผู้เชี่ยวชาญด้านการศึกษาและด้านวัฒนธรรมพื้นบ้านบางท่าน

3. จากการวิเคราะห์ในขั้นที่ 2 ผู้วิจัยได้ดำเนินการสังเคราะห์เพื่อประกอบความคิดเห็นเกี่ยวกับบทบาทของครูในการส่งเสริมวัฒนธรรมพื้นบ้านในโรงเรียนมัธยมศึกษา สังกัดกรมสามัญศึกษา เขตการศึกษา 6

การสำรวจ

ในการดำเนินการวิจัยแบบสำรวจ ผู้วิจัยได้ดำเนินการเป็นลำดับขั้นดังนี้

1. ประชากรและกลุ่มตัวอย่าง
2. เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย
3. การเก็บรวบรวมข้อมูล
4. การวิเคราะห์ข้อมูล

ประชากรและกลุ่มตัวอย่าง

การเลือกกลุ่มตัวอย่างใช้วิธีการสุ่มตัวอย่างหลายขั้น (Multi-Stege Random Sampling) ได้กลุ่มตัวอย่างครู 361 คน กลุ่มตัวอย่างนักเรียน 570 คน ซึ่งมีขั้นตอนการเลือกกลุ่มตัวอย่างดังนี้

1. กลุ่มตัวอย่างครู

1.1 รวบรวมจำนวนครูที่ทำการสอนในโรงเรียนมัธยมศึกษา สังกัดกรมสามัญศึกษา เขตการศึกษา 6 จำนวน 119 โรง ได้จำนวนครูทั้งสิ้น 5,812 คน[1]

1.2 เทคนิคการสุ่มตัวอย่าง

1.2.1 หาขนาดของกลุ่มตัวอย่างจากตารางของเครจซี่และมอร์แกน (Krejcie and Morgan)[2] ซึ่งมีความเชื่อมั่นร้อยละ 95 ได้กลุ่มตัวอย่าง 361 คน

1.2.2 คำนวณหาจำนวนกลุ่มตัวอย่างตามขนาดของโรงเรียน ซึ่งจำแนกเป็น 4 ประเภท คือ[3]

โรงเรียนขนาดเล็ก	จำนวนห้องเรียน	12 ห้องเรียนลงมา
โรงเรียนขนาดกลาง	"	13-36 ห้องเรียน
โรงเรียนขนาดใหญ่	"	37-60 ห้องเรียน
โรงเรียนขนาดพิเศษ	"	61 ห้องเรียนขึ้นไป

---

[1]กรมสามัญศึกษา, ฝ่ายสถิติและวิเคราะห์กองแผนงาน, สถิติพุทธศักราช 2526.

[2]Robert V. Krejcie and Daryle W. Morgan, "Determining Sample Size for Research Activities," Education and Psychological Measurement 30(1970), p. 608.

[3]กรมสามัญศึกษา, สถิติพุทธศักราช 2526.

การคำนวณนั้นใช้วิธีเทียบสัดส่วนหาขนาดกลุ่มตัวอย่างตามขนาดของโรงเรียน ได้จำนวนกลุ่มตัวอย่างตามตารางที่ 1

ตารางที่ 1 จำนวนกลุ่มตัวอย่างครู ในโรงเรียนมัธยมศึกษา กรมสามัญศึกษา เขตการศึกษา 6

ขนาดของโรงเรียน	จำนวนครู (คน)	
	ประชากร	กลุ่มตัวอย่าง
ขนาดเล็ก	1,070	66
ขนาดกลาง	2,681	133
ขนาดใหญ่	1,489	126
ขนาดพิเศษ	572	36
รวม	5,812	361

ก. การกำหนดโรงเรียนที่จะมีครูเป็นกลุ่มตัวอย่าง กำหนดโดยหาอัตราส่วนครูจาก 5 หมวดวิชา* รวมกัน แล้วนำไปหารจำนวนครูที่ได้ตามตารางที่ 1 จะได้เป็นจำนวนโรงเรียน จากนั้นก็ใช้วิธีสุ่มตัวอย่างแบบง่าย (Simple Random Sampling) ปรากฏว่าได้โรงเรียนต่าง ๆ ดังนี้

โรงเรียนขนาดเล็กจำนวน 6 โรงเรียน คือ

1. โรงเรียนลาดงาประชาบำรุง	จ. พระนครศรีอยุธยา
2. โรงเรียนบ้านยิวิทยา	จ. ลพบุรี
3. โรงเรียนสระโบสถ์	จ. ลพบุรี

---

* แบ่งตามหลักสูตรมัธยมศึกษาตอนต้น พุทธศักราช 2521 5 หมวดวิชา ได้แก่ หมวดวิชาภาษา, หมวดวิชาวิทยาศาสตร์และคณิตศาสตร์, หมวดวิชาสังคมศึกษา, หมวดวิชาพัฒนาบุคลิกภาพ และหมวดวิชาการงานและอาชีพ

4.	โรงเรียนค่ายบางระจัน	จ. สิงห์บุรี
5.	โรงเรียนบ้านทุ่งนาวิทยา	จ. อุทัยธานี
6.	โรงเรียนลานสักวิทยา	จ. อุทัยธานี

โรงเรียนขนาดกลาง จำนวน 7 โรงเรียน คือ

1.	โรงเรียนบางระจันวิทยา	จ. สิงห์บุรี
2.	โรงเรียนท่าช้างวิทยาคาร	จ. สิงห์บุรี
3.	โรงเรียนทัพทันอนุสรณ์	จ. อุทัยธานี
4.	โรงเรียนบุนนาควิทยาคม	จ. ชัยนาท
5.	โรงเรียนวัดสิงห์	จ. ชัยนาท
6.	โรงเรียนหนองแซงวิทยา	จ. สระบุรี
7.	โรงเรียนบางปะอิน	จ. พระนครศรีอยุธยา

โรงเรียนขนาดใหญ่ จำนวน 4 โรงเรียน คือ

1.	โรงเรียนท่าวังวิทยาคาร	จ. ลพบุรี
2.	โรงเรียนชัยบาดาลวิทยา	จ. ลพบุรี
3.	โรงเรียนจอมสุรางค์อุปถัมภ์	จ. พระนครศรีอยุธยา
4.	โรงเรียนโคกกระเทียม	จ. ลพบุรี

โรงเรียนขนาดพิเศษ จำนวน 1 โรงเรียน คือ

โรงเรียนสิงห์บุรี	จ. สิงห์บุรี

2. กลุ่มตัวอย่างนักเรียน จำนวนประชากรนักเรียนที่ศึกษาอยู่ในโรงเรียนมัธยมศึกษา สังกัดกรมสามัญศึกษา เขตการศึกษา 6 ปีการศึกษา 2526 มีจำนวน 95,410 คน[1]

---

[4] เรื่องเดียวกัน

ตามตารางของเครจซี่และมอร์แกน (Krijcie and Morgan) ซึ่งมีความเชื่อมั่น 95% จะได้กลุ่มตัวอย่าง 384 คน ในที่นี้จะเลือกนักเรียนที่กำลังศึกษาอยู่ในโรงเรียนที่มีรายชื่อดังกล่าวแล้วข้างต้น โดยเลือกโรงเรียนละ 30 คน แบ่งเป็นนักเรียนมัธยมศึกษาปีที่ 3 จำนวน 15 คน และนักเรียนมัธยมศึกษาปีที่ 6 จำนวน 15 คน สำหรับโรงเรียนขนาดกลาง ขนาดใหญ่ ส่วนโรงเรียนขนาดพิเศษ สุ่มนักเรียนมัธยมศึกษาตอนต้น 30 คน นักเรียนมัธยมศึกษาตอนปลาย 30 คน และโรงเรียนขนาดเล็กนั้นจะเลือกเฉพาะนักเรียนระดับมัธยมศึกษาปีที่ 3 เนื่องจากบางโรงเรียนยังไม่เปิดรับนักเรียนถึงระดับมัธยมศึกษาตอนปลาย ดังนั้นจำนวนกลุ่มตัวอย่างนักเรียนจึงได้ทั้งหมด 570 คน

3. ผู้สนใจด้านวัฒนธรรมพื้นบ้าน สัมภาษณ์จากผู้ที่ลงมือกระทำจริงและผู้ที่ได้ศึกษาด้านวัฒนธรรมพื้นบ้าน โดยเฉพาะวัฒนธรรมพื้นบ้าน 3 ประเภท คือ ด้านประเพณี การละเล่น และหัตถกรรมพื้นบ้าน

<u>เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย</u>

เครื่องมือแบ่งเป็น 2 ประเภทใหญ่ ๆ คือ

1. เครื่องมือที่ใช้ในการสำรวจ
2. เครื่องมือที่ใช้ในการสัมภาษณ์

เครื่องมือที่ใช้ในการสำรวจ เป็นแบบสอบถามจำนวน 2 ชุด สำหรับครู 1 ชุด และสำหรับนักเรียน 1 ชุด

แบบสอบถามสำหรับครู แบ่งสอบถามเป็น 3 ตอน คือ

ตอนที่ 1 เป็นข้อมูลเกี่ยวกับสถานภาพของผู้ตอบแบบสอบถาม ในเรื่องต่อไปนี้คือ เพศ อายุ วุฒิการศึกษา อายุราชการ หมวดวิชาที่ทำการสอน และการศึกษาอบรมด้านวัฒนธรรม

ตอนที่ 2 เป็นข้อมูลเกี่ยวกับความคิดเห็นของครูในด้านบทบาทของครูในการส่งเสริมวัฒนธรรมพื้นบ้านในโรงเรียนมัธยมศึกษา ลักษณะของแบบสอบถามเป็นแบบมาตราส่วนประเมินค่า ซึ่งแบ่งระดับความเห็นเป็น 5 ระดับ คือ มากที่สุด มาก ปานกลาง น้อย น้อยที่สุด

ตอนที่ 3 เป็นข้อมูลเกี่ยวกับปัญหาและอุปสรรคในการส่งเสริมวัฒนธรรมพื้นบ้าน ลักษณะของแบบสอบถามเป็นแบบมาตราส่วนประเมินค่าและแบบปลายเปิด

แบบสอบถามสำหรับนักเรียน แบ่งแบบสอบถามเป็น 2 ตอน คือ

ตอนที่ 1 เป็นข้อมูลเกี่ยวกับสถานภาพของผู้ตอบแบบสอบถาม ในเรื่องต่อไปนี้ เพศ อายุ โปรแกมการศึกษา

ตอนที่ 2 เป็นข้อมูลเกี่ยวกับความคิดเห็นของนักเรียนในด้านบทบาทของครูในการส่งเสริมวัฒนธรรมพื้นบ้านในโรงเรียนมัธยมศึกษา ลักษณะของแบบสอบถามเป็นแบบมาตราส่วนประเมินค่า ซึ่งแบ่งระดับความเห็นเป็น 5 ระดับ คือ มากที่สุด มาก ปานกลาง น้อย น้อยที่สุด

เครื่องมือที่ใช้ในการสัมภาษณ์ เป็นแบบสอบถามปลายเปิด โดยสอบถามในเรื่องต่อไปนี้คือ สถานภาพของผู้ให้สัมภาษณ์ สาขาวัฒนธรรมที่ปฏิบัติอยู่ ลักษณะการเปลี่ยนแปลงวัฒนธรรม และความสนใจของหน่วยงานด้านการศึกษาที่มีต่อวัฒนธรรมที่ตนปฏิบัติอยู่

การสร้างเครื่องมือวิจัย

ขั้นตอนในการสร้างแบบสอบถาม ผู้วิจัยได้ดำเนินการตามลำดับขั้นดังนี้

1. ศึกษาค้นคว้าลักษณะของวัฒนธรรมไทย วัฒนธรรมพื้นบ้านภาคกลาง หลักสูตรมัธยมศึกษาตอนต้น พุทธศักราช 2521 หลักสูตรมัธยมศึกษาตอนปลาย พุทธศักราช 2524 และลักษณะงานในหน้าที่ของครูผู้ปฏิบัติราชการในโรงเรียนมัธยมศึกษา สังกัดกรมสามัญศึกษา กระทรวงศึกษาธิการ รวมทั้งผลงานการวิจัยด้านสื่อสารมวลชนเพื่อพัฒนาและส่งเสริมศิลปวัฒนธรรมไทย เพื่อนำมาสร้างแบบสอบถาม

2. นำแบบสอบถามที่สร้างเสร็จแล้วไปปรึกษากับอาจารย์ที่ปรึกษาการวิจัย แล้วนำไปหาความตรงตามเนื้อหาโดยนำไปให้ผู้ทรงคุณวุฒิ 5 ท่าน ตรวจแก้ไข

3. นำแบบสอบถามที่ได้รับการตรวจแก้ไขมาปรับปรุงใหม่ และนำไปทดลองใช้กับครู และนักเรียนโรงเรียนครูประชาสรรค์ อ.สรรคบุรี จ.ชัยนาท จำนวน 15 และ 30 คน ตามลำดับ เพื่อนำไปหาความเที่ยง (Reliability) ของแบบสอบถามโดยใช้สูตร

สัมประสิทธิ์แอลฟา (α - Voefficient) ของครอนบาค (Cronbach) ได้ค่าความเที่ยงของแบบสอบถาม ดังนี้

1.	บทบาทในการจัดกิจกรรมการเรียนการสอน	= 0.89
2.	บทบาทในการจัดสิ่งแวดล้อมภายในโรงเรียน	= 0.82
3.	บทบาทในการศึกษาค้นคว้า	= 0.92
4.	บทบาทในการเข้าร่วมกิจกรรมและเผยแพร่ความรู้	= 0.95
5.	รวมความคิดเห็นเกี่ยวกับบทบาททั้ง 4 ด้าน	= 0.96
6.	ปัญหาและอุปสรรคในการจัดกิจกรรมการเรียนการสอน	= 0.77
7.	ปัญหาและอุปสรรคในการจัดสิ่งแวดล้อมภายในโรงเรียน	= 0.79
8.	ปัญหาและอุปสรรคในการศึกษาค้นคว้า	= 0.73
9.	ปัญหาและอุปสรรคในการเข้าร่วมกิจกรรมและเผยแพร่ความรู้	= 0.64
10.	รวมความคิดเห็นเกี่ยวกับปัญหาและอุปสรรคทั้ง 4 ด้าน	= 0.84

การเก็บรวบรวมข้อมูล

1. ข้อมูลที่เป็นเอกสาร ได้จากการค้นคว้าข้อมูลจากหอสมุดแห่งชาติ หอจดหมายเหตุแห่งชาติ และห้องสมุดของสถาบันการศึกษาต่าง ๆ

2. ข้อมูลจากการสัมภาษณ์ ผู้วิจัยได้สัมภาษณ์เจ้าหน้าที่สำนักงานวัฒนธรรมแห่งชาติ เจ้าหน้าที่ศูนย์วัฒนธรรมจังหวัด และผู้ที่มีส่วนเกี่ยวข้องกับงานวัฒนธรรมพื้นบ้าน เพื่อรวบรวมข้อมูล

3. ข้อมูลจากแบบสอบถาม ผู้วิจัยได้ดำเนินการตามลำดับดังนี้

3.1 ผู้วิจัยได้ยื่นคำร้องขอให้บัณฑิตวิทยาลัย จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัยออกหนังสือขอความร่วมมือในการวิจัยไปยังผู้อำนวยการเขตการศึกษา 6 จังหวัดสระบุรี ต่อจากนั้นจึงนำหนังสืออนุญาตไปยังโรงเรียนที่เป็นกลุ่มตัวอย่าง เพื่อขอความร่วมมือในการวิจัยต่อไป

3.2 ผู้วิจัยเก็บแบบสอบถามโดยการส่งแบบสอบถามพร้อมหนังสือขอความร่วมมือในการวิจัยทางไปรษณีย์ส่วนหนึ่ง อีกส่วนหนึ่งไปเก็บด้วยตนเอง

3.3 ผู้วิจัยได้ส่งแบบสอบถามสำหรับครูไปทั้งสิ้น 361 ฉบับ ได้คืนมา 234 ฉบับ คิดเป็นร้อยละ 64.82 และส่งแบบสอบถามสำหรับนักเรียนไปทั้งสิ้น 570 ฉบับ ได้คืนมา 456 ฉบับ คิดเป็นร้อยละ 80.00 ดังรายละเอียดในตารางที่ 2

ตารางที่ 2 จำนวนครูและนักเรียนที่ตอบแบบสอบถามจำแนกตามขนาดของโรงเรียน

ขนาดของโรงเรียน	ครู		คิดเป็น	นักเรียน		คิดเป็น
	ส่งไป	ได้รับคืน	ร้อยละ	ส่งไป	ได้รับคืน	ร้อยละ
โรงเรียนขนาดเล็ก	66	42	63.64	180	136	75.56
โรงเรียนขนาดกลาง	133	95	71.43	210	170	80.95
โรงเรียนขนาดใหญ่	126	72	57.14	120	90	75.00
โรงเรียนขนาดพิเศษ	36	25	69.44	60	60	100.00
รวม	361	234	64.82	570	456	80.00

การวิเคราะห์ข้อมูลด้านปริมาณ

ผู้วิจัยนำข้อมูลที่เก็บรวบรวมมาวิเคราะห์โดยใช้โปรแกรมสำเร็จรูป SPSS (Statistical Package for the Social Sciences) ที่สถาบันบริการคอมพิวเตอร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย ดังต่อไปนี้

1. การวิเคราะห์ข้อมูลแสดงสถานภาพของผู้ตอบแบบสอบถาม เสนอเป็นตาราง หาค่าความถี่ ร้อยละ ประกอบคำบรรยาย

2. การวิเคราะห์ข้อมูลความคิดเห็นของครูและนักเรียนเกี่ยวกับบทบาทของครู ในการส่งเสริมวัฒนธรรมพื้นบ้านในโรงเรียนมัธยมศึกษา ซึ่งแบบสอบถามเป็นแบบมาตราส่วนประเมินค่า (Rating Scale) ซึ่งได้กำหนดค่าคะแนนออกเป็น 5 ระดับ ตามวิธีของลิเคอร์ท (Likert)[5] ซึ่งกำหนดค่าคะแนนดังนี้

---

[5] John W. Best, Research in Education (New Jersey : Engle-Wood Cliffs Prentice-Hall, 1970), p. 174-175.

เห็นด้วยมากที่สุด	มีค่าเท่ากับ	5 คะแนน
เห็นด้วยมากหรือค่อนข้างมาก	มีค่าเท่ากับ	4 คะแนน
เห็นด้วยปานกลาง	มีค่าเท่ากับ	3 คะแนน
เห็นด้วยน้อย	มีค่าเท่ากับ	2 คะแนน
เห็นด้วยน้อยที่สุดหรือไม่เห็นด้วย	มีค่าเท่ากับ	1 คะแนน

การแปลความหมายของค่าเฉลี่ยที่คำนวณได้ถือเกณฑ์ดังนี้[6]

4.50 - 5.00	หมายความว่า	เห็นด้วยมากที่สุด
3.50 - 4.49	หมายความว่า	เห็นด้วยมาก
2.50 - 3.49	หมายความว่า	เห็นด้วยปานกลาง
1.50 - 2.49	หมายความว่า	เห็นด้วยน้อย
1.00 - 1.49	หมายความว่า	เห็นด้วยน้อยที่สุดหรือไม่เห็นด้วย

3. นำคะแนนของแต่ละข้อคำถามมาคำนวณหาค่ามัชฌิมเลขคณิต ($\overline{X}$) และส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน (S.D.) โดยใช้สูตร ดังนี้[7]

ขั้นที่ 1 หาค่าเฉลี่ยโดยใช้สูตร

$$\overline{X} = \frac{\Sigma fX}{N}$$

เมื่อ $\overline{X}$ = คะแนนเฉลี่ย

ΣX = ผลรวมของคะแนนทั้งหมด

N = จำนวนคนในกลุ่มตัวอย่าง

---

[6] Ibid.

[7] ประคอง กรรณสูต, สถิติคำสูตรประยุกต์สำหรับครู. (กรุงเทพมหานคร: ไทยวัฒนาพานิช, 2522), หน้า 40-41, 51.

ขั้นที่ 2 หาค่าความเบี่ยงเบนมาตรฐานโดยใช้สูตร

$$S.D. = \sqrt{\frac{\Sigma fX^2}{N} - \frac{(\Sigma fX)^2}{N}}$$

เมื่อ S.D. = ค่าความเบี่ยงเบนมาตรฐาน

ΣX = ผลรวมของคะแนนทั้งหมด

ΣX^2 = ผลรวมของคะแนนแต่ละตัวยกกำลังสอง

N = จำนวนคนในกลุ่มตัวอย่าง

4. เปรียบเทียบความคิดเห็นของครูและนักเรียนเกี่ยวกับบทบาทของครูในการส่งเสริมวัฒนธรรมพื้นบ้านในโรงเรียนมัธยมศึกษา สังกัดกรมสามัญศึกษา เขตการศึกษา 6 โดยใช้ t-Test จากสูตร[8]

$$t = \frac{\bar{X}_1 - \bar{X}_2}{\sqrt{S_p^2(\frac{1}{n_1} + \frac{1}{n_2})}}$$

ศูนย์วิทยทรัพยากร
จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

---

[8]บุญธรรม กิจปรีดาบริสุทธิ์, ระเบียบวิธีการวิจัยทางสังคมศาสตร์ (กรุงเทพมหานคร: ห้างหุ้นส่วนจำกัดพระนคร, 2524), หน้า 246.